

**Schoolondersteuningsprofielen
Plein013
2016**

SO Hondsborg

Rapport audit

School-Ondersteuningsprofiel IVO

Naam onderwijsvoorziening s(b)o: P.I. school Hondsberg

Datum bezoek : 7 december 2015

In opdracht van : Plein013

Rapporteur: drs. Jeroen Schuitert

Sardes, Utrecht

December 2015

Inleiding

Uw school¹ biedt onderwijsondersteuning aan leerlingen die speciale onderwijsbehoeften hebben. Wanneer een reguliere school voor basisonderwijs tegen haar grenzen aanloopt, is er de mogelijkheid om de leerling en zijn of haar ouders² te verwijzen naar bijvoorbeeld een school voor speciaal (basis)onderwijs.

Zowel voor de s(b)o-school zelf, als voor ouders en voor de bovenschoolse organisatie die het bovenschoolse netwerk van ondersteuningsvoorzieningen inricht (schoolbestuur, samenwerkingsverband po Plein013, regionaal netwerk Passend Onderwijs), is het van belang te weten waar de school staat voor wat betreft de onderwijsondersteuning en wat mogelijkheden zijn om de onderwijsondersteuning verder aan te passen aan de mogelijk veranderende behoefte van het netwerk van scholen waar het s(b)o toe behoort.

Uw school maakt onderdeel uit van samenwerkingsverband Plein013. Van alle scholen van dit samenwerkingsverband is in najaar 2013 het ondersteuningsprofiel in kaart gebracht. We brengen de profielen nu, in 2015/2016, opnieuw in kaart, op een vergelijkbare manier als in 2013. De inhoud van de rapportage is iets uitgebreid, en wat anders geordend dan de rapportage in 2013. Wij hopen hiermee de informatie nog beter leesbaar aan te bieden, zonder de vergelijkbaarheid met 2013 te verliezen.

Om het schoolprofiel in kaart te brengen verzamelden wij informatie op vijf domeinen:

1. de *diversiteit* van de leerlingpopulatie van de school
2. de *ruimte voor verschillen* tussen leerlingen, die de manier van onderwijs geven op de school biedt
3. de beschikbaarheid van *extra voorzieningen* bij de school op de volgende vijf 'velden':
  - a. extra handen/ omvang van de klassen
  - b. speciale onderwijsmaterialen
  - c. mogelijkheden van de ruimtelijke omgeving
  - d. expertise (teamexpertise en individuele expertise van leerkrachten/medewerkers)
  - e. samenwerking met (zorg)instanties buiten het onderwijs
4. de *borging* van de extra ondersteuning voor leerlingen in de organisatie van het onderwijs
5. de intensiteit en omvang van de *samenwerking* met anderen binnen het samenwerkingsverband Plein013, en in het bredere onderwijsveld

In termen van vraag en aanbod zou het eerste domein, de leerlingpopulatie, gekarakteriseerd kunnen worden als de vraag. Aan die vraag komt de school tegemoet met haar aanbod, gekarakteriseerd op de domeinen 2 t/m 5.

Wanneer we het eerste domein voor uw school in kaart brengen, hanteren we een indeling die past bij het onderscheid tussen scholen voor wat betreft hun doelgroep: s(b)o-scholen variëren van *doelgroepenschool* voor een smalle doelgroep, tot *integratieve school* voor brede ondersteuning van (leerlingen in) reguliere scholen.

---

¹ Waar in dit rapport kortheidshalve staat 'school', wordt steeds bedoeld 'school of arrangement', waarbij een arrangement kan zijn een s(b)o, een talentklas of een andere vorm van door het swv georganiseerde ondersteuning.

² Waar in dit rapport kortheidshalve staat 'ouders' wordt steeds bedoeld 'ouders of verzorgers'.

De doelgroepenschool is *aanbodgericht*. De voorziening richt zich op een specifieke doelgroep zoals leerlingen met een lichamelijk beperking, een verstandelijke beperking, langdurig zieken etc.. Kenmerkende uitgangspunten en opvattingen bij een doelgroepenbenadering:

- de doelgroep heeft betrekkelijk uniforme onderwijsbehoeften;
- leren in homogene groepen van leerlingen met de betreffende onderwijsbehoeften heeft de voorkeur;
- de expertise die de doelgroep nodig heeft, vraagt een omgeving van een specialistische voorziening.

De integratieve school is *vraaggestuurd*. De voorzieningen worden in aanvulling op de mogelijkheden van de reguliere scholen ingezet. Er zijn meerdere specialismen binnen deze school beschikbaar en de school is in staat om haar voorzieningen als het ware om de reguliere scholen heen te brengen.

Kenmerkende uitgangspunten bij een integratieve benadering:

- de onderwijsbehoeften van leerlingen worden niet geordend naar medische en/of psychologische kenmerken, maar naar onderwijsbehoeften, ingedeeld op vijf velden;
- leren in heterogene groepen van leerlingen met verschillende onderwijsbehoeften heeft de voorkeur;
- de inzet van de expertise die sommige leerlingen nodig hebben heeft een meerwaarde ook voor leerlingen die een dergelijke behoefte niet zo specifiek hebben.

Binnen het aanbod van de school heeft het tweede domein een andere status dan de domeinen 3, 4 en 5. De ruimte die de manier van onderwijsgeven biedt voor de verschillende onderwijsbehoeften (domein 2) vormt de basis van de mogelijkheden die de school kan bieden. Bijvoorbeeld inzet van extra voorzieningen (domein 3) voor leerlingen buiten de primaire doelgroep van de school heeft minder zin wanneer de school in haar manier van lesgeven heel beperkt om kan gaan met verschillen. Omdat het tweede domein een belangrijk aspect van het profiel is nemen we een korte toelichting op (zie kader).

Toelichting op de ruimte voor verschillen in de manier van onderwijs bieden

De ruimte die onderwijs biedt aan verschillen tussen leerlingen wordt in belangrijke mate bepaald door het onderwijsconcept van de school. Meer specifiek: door de mate waarin de lesstof dan wel de individuele onderwijsbehoefte van de leerling uitgangspunt van het lesprogramma is. Dit kan worden gezien als een dimensie die loopt van methode-gestuurd naar leerling-gestuurd.

Aan het ene uiterste van die dimensie staan de scholen die bijna de volledige lestijd de methode of de vaste benadering als leidraad hanteren. Het andere uiteinde van de dimensie wordt bezet door scholen die hun onderwijsconcept volledig afstemmen op de leerlingen die op dat moment de groep vormen.

Alle scholen hebben te maken met verschillen tussen kinderen. Relevant voor Passend Onderwijs zijn verschillen tussen leerlingen op het gebied van:

- leercompetenties (leermogelijkheden)
- leerstijlen
- gedragscompetenties
- gedragsstijlen
- culturele achtergronden
- gezinsachtergronden

De informatie voor dit school-ondersteuningsprofiel is verzameld door middel van

- een beperkt documentatie-onderzoek (organisatie en kengetallen school)
- een interview met sleutelfiguren uit de school (minimaal de directeur, een intern begeleider, een leerkracht en een ouder) - aanwezig waren: mw. Marie-José Hendriks (IB), mw. Meta Vermeulen (LC-leerkracht), mw. Tamara Rijkers (gedragswetenschapper), mw. Maudi Wetzels (ouder).
- observaties bij enkele lessen: OMZ3 (onderwijs met zorg), A2 (autiklas), D3 (zmok), A1 (autiklas).
- een teamgesprek - aanwezig was een representatief deel van het schoolteam.

Het interview en de observaties richtten zich vooral op *de stand van zaken*, op hoe in de praktijk van nu de lessen gegeven worden, en wat de mogelijkheden zijn voor leerlingen die een ongewone ondersteuningsbehoefte hebben.

Het teamgesprek is gevoerd aan de hand van een aantal stellingen en uitspraken. De focus van het gesprek ligt bij de *opvattingen en ambities* van de gespreksdeelnemers als het gaat om het bieden van onderwijs aan leerlingen met een verschillende (ingewikkelde) onderwijsbehoeften.

Het beeld van de stand van zaken (interview en observaties) en de opvattingen en ambities (teamgesprek) vullen elkaar aan.

De profielsamenvatting die hierna volgt geeft een overzicht over alle opbrengsten, samengevat door de rapporteur in een weging ten opzichte van andere scholen van dezelfde schoolsoort. Waar mogelijk is de vergelijking gemaakt met het gemiddelde van Nederlandse scholen zoals die uit statistisch overzicht en onderzoek bekend is. In aanvulling daarop profileren wij de school op basis van onze ervaring met audits op honderden scholen. Vanuit het streven om de betrouwbaarheid van de profilering zo hoog mogelijk te stellen, is de profilering bovendien getoetst aan onderling afstemming tussen de auditoren die de scholen van Plein013 bezochten.

Na de profielsamenvatting staat in de *bijlage 1: opbrengsten interview* de belangrijkste informatie zoals die is aangereikt door de geïnterviewden, aangevuld met informatie uit het dataformulier.

Beide onderdelen, de *profielsamenvatting* en de *opbrengsten interview*, volgen de indeling in de vijf domeinen, zodat u de informatie eenvoudig aan elkaar kunt koppelen.

Wij wijzen er op dat de informatieverzameling veelzijdig en uitgebreid is geweest, maar niet alle informatie van alle leerkrachten betrof, en bovendien beperkt is door het karakter van een momentopname.

Profielsamenvatting: positie van de school, grenzen en groeimogelijkheden

Korte impressie van de school

Kenmerkend voor P.I. School Hondsberg te Oisterwijk is de sterke verbinding met observatiecentrum De Hondsberg. Hier kunnen kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar terecht met een verstandelijke beperking (of met een vermoeden daarvan) en kinderen en jongeren met gedrags- of psychiatrische problematiek. De Hondsberg biedt observatie en kortdurende behandeling vanuit de kliniek en vanuit het Dagcentrum Vroegtijdige Interventie (DVI). Vanuit het DVI kunnen kinderen in een pleeg-observatiegezin worden geplaatst. In het geval van opname in de kliniek bezoeken deze kinderen de school die op hetzelfde terrein is gelegen. De school spreekt dan van 'interne leerlingen'. Op teldatum 27-11-2015 zijn in totaal 147 leerlingen (SO + VSO) ingeschreven, waarvan 110 leerlingen intern (residentiële plaatsingen). Op de SO-afdeling zijn 107 leerlingen, 35 leerlingen daarvan zijn externe leerlingen. De leerlingen zijn verdeeld over 10 groepen: 2 autiklassen (A), 3 leerklassen (D), 1 ZML-klas (C) en 4 OMZ-klassen (Onderwijs met Zorg). De autiklassen zijn maximaal 10 leerlingen groot en de OMZ-klassen zijn maximaal 8 leerlingen groot. Dit betekent dat de andere klassen groter moeten zijn, tot een maximum van 14 leerlingen. Elke klas heeft de beschikking over een leerkracht en meestal een klassenassistent en/of stagiaire. De OMZ-klassen hebben naast een leerkracht de beschikking over een pedagogisch medewerker uit de zorg.

Een ander belangrijk kenmerk van P.I. School Hondsberg is de zeer hoge doorstroom van leerlingen, omdat de opnametijd voor de interne leerlingen maximaal 9 maanden bedraagt. Dit betekent in de praktijk dat er voortdurend leerlingen in- en uitstromen, met gevolgen voor de groepssamenstelling en groepsdynamiek. De externe leerlingen verblijven doorgaans langer op de school, tot zo'n 3 à 4 jaar. De school signaleert vier trends:

- In toenemende mate is er sprake van een instroom van jonge kinderen, vooral vanuit Plein013 en ook via het DVI.
- Teruggeplaatste leerlingen naar bijvoorbeeld SO De Keyzer komen terug, of komen op latere leeftijd (± 11 jaar) vanuit het SBO/SO naar P.I. school Hondsberg.
- Voor autistische leerlingen zijn de autiklassen op P.I. school Hondsberg steeds meer de plek waar ze langer verblijven, tenminste voor de basisschoolperiode. Ook de D-leerlingen blijven langer in verband met het moeilijk uitplaatsen van deze leerlingen gezien hun speciale behoeften op gedrag.
- Zowel de school als het observatiecentrum hebben te lijden onder bezuinigingen. In de school zijn er daarom minder extra handen in de klassen en is er sprake van minder inzet van het observatiecentrum voor zorgteamoverleg.

In de komende jaren zullen door bezuinigingen de voorzieningen op P.I. school Hondsberg naar verwachting teruglopen. Dit geldt vooral op het terrein van menskracht zoals management en onderwijsondersteunend personeel waaronder logopedie. De noodzakelijke gespecialiseerde expertise kan de school nog wel betrekken bij het observatiecentrum De Hondsberg. De school heeft een landelijke functie en ook de externe leerlingen komen uit een brede regio, zoals uit Tilburg, Eindhoven, 's-Hertogenbosch en Breda. Hierdoor is de school lastig te plaatsen in de structuur van samenwerkingsverbanden volgens Passend Onderwijs.

Domein 1: Diversiteit van de leerlingenpopulatie

Domein 1. Kijkend naar de bevraagde aspecten van *de leerlingenpopulatie* is de populatie van de school

- ☐ sterk homogeen, passend bij het beeld van een *smalle doelgroepenschool*
- ☒ matig heterogeen, passend bij het beeld van een *brede doelgroepenschool*
- ☐ matig heterogeen met integratieve elementen, passend bij het beeld van een *hybride doelgroepenschool*
- ☐ sterk heterogeen, passend bij het beeld van een *integratieve school*

Domein 2: Ruimte voor verschillen

In het volgende schema wordt het onderwijsconcept van P.I. school Hondsborg weergegeven in de relatie tussen de mate waarin de (les)methode sturend is en de mate waarin diversiteit van leerlingen opgevangen kan worden.

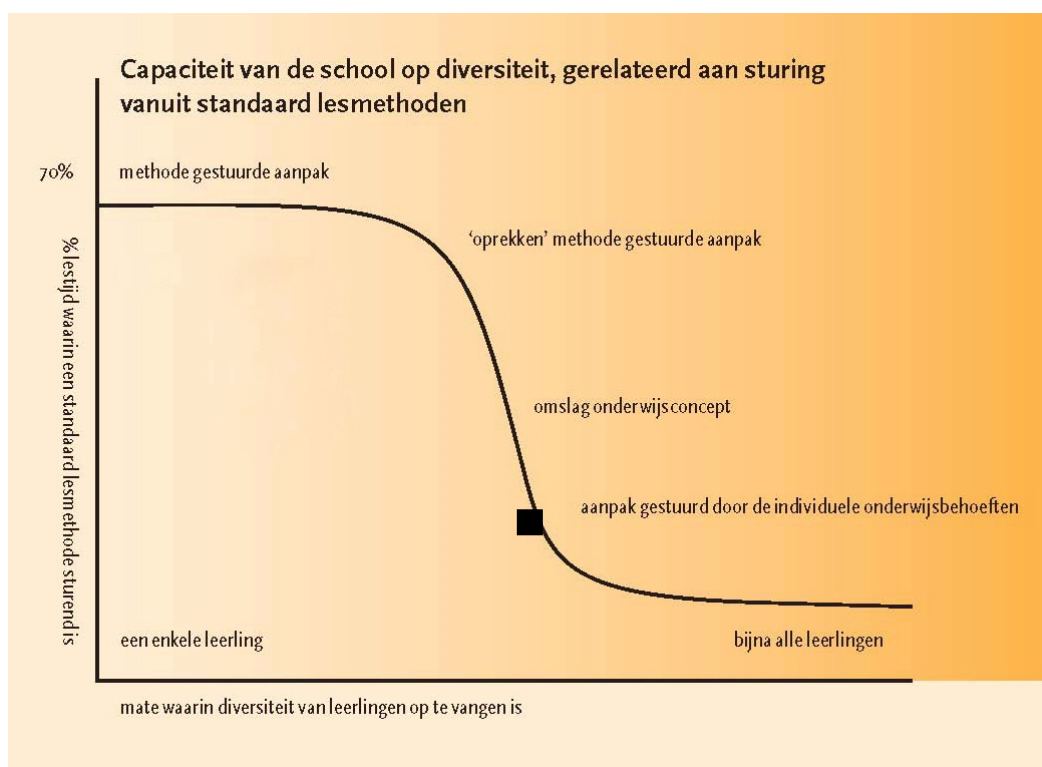
De gebogen lijn geeft van links naar rechts een mogelijk model van de ontwikkeling van een onderwijsconcept, startend bij een strakke hantering van standaardmethoden. Via het oprekken van de methode-gestuurde aanpak toont het model een omslag in de aanpak naar het starten van de lesinhoud bij de individuele onderwijsbehoeften van de leerlingen in de groep.

Let wel: de richting van links naar rechts geeft alleen een wenselijke richting aan wanneer:

- De school meer ruimte wil bieden aan de bestaande diversiteit onder de leerlingen.
- De school leerlingen onderwijs wil kunnen bieden die onderling sterker verschillen in hun onderwijsbehoeften.
- De leerlingenpopulatie van de school door oorzaken van buitenaf steeds meer divers wordt.

Scholen bevinden zich ergens op de gebogen lijn.

P.I. school Hondsborg bevindt zich op positie ■

Domein 2. De antwoorden op de vragen over de manier van onderwijzen en het *omgaan met verschillen* geven het beeld van een school die *binnen een groep*

- ☐ eenzelfde vorm van onderwijs biedt aan leerlingen
- ☐ enige extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen
- ☒ veel extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen
  - ☒ mede door een duidelijke aanpak, gedragen door het volledige team

Domein 3: De vijf velden van voorzieningen

Domein 3. De school heeft meer dan de fundamentele *voorzieningen* voor wat betreft

---

- ☒ extra 'handen' in de klas
- ☒ onderwijsmaterialen
- ☒ de ruimtelijke omgeving
- ☒ specialistische expertise
- ☒ contacten met externe relaties

Domein 4: Borging

Domein 4. De borging in de organisatie van de extra ondersteuning voor leerlingen gebeurt

---

- ☒ op alle gevraagde aspecten overwegend planmatig
- ☐ op de meeste gevraagde aspecten planmatig, op enkele niet
- ☐ op enkele gevraagde aspecten planmatig, op de meeste niet
- ☐ op geen enkele van de gevraagde aspecten planmatig

Domein 5: Samenwerking binnen het onderwijs

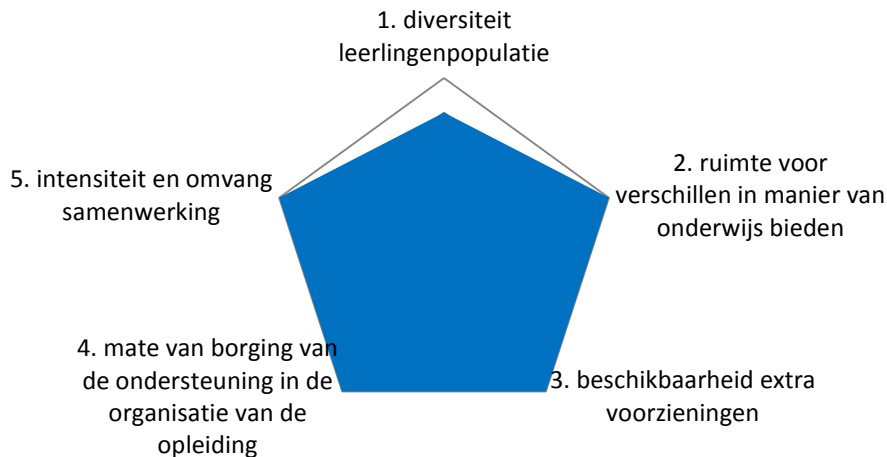
Domein 5. De samenwerking met onderwijspartners binnen en buiten Plein013 is

---

- ☒ intensief, in een stevig netwerk met veel partners
- ☒ intensief met enkele partners, beperkt met andere
- ☐ matig intensief met enkele partners, beperkt met andere
- ☐ beperkt

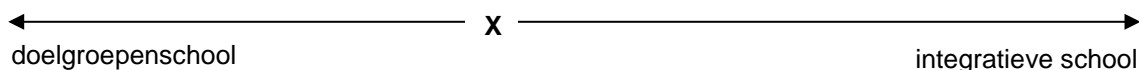
Het ondersteuningsprofiel in één oogopslag

Er zijn verbanden tussen de vijf onderdelen van het ondersteuningsprofiel. De diversiteit van de leerlingenpopulatie (1) zegt iets over de noodzaak van omgaan met verschillen (2). De effectiviteit van extra voorzieningen (3) hangt samen met het onderwijsconcept (2). Enzovoort.

Elk van de vijf onderdelen van het profiel is weergegeven op een vijfpuntschaal in een van de punten van bovenstaande vijfhoek: van beperkt (dicht bij het centrum van de vijfhoek) tot ruim (aan de buitenrand van de vijfhoek). Deze visualisatie is bedoeld als 'radar' voor opvallende kenmerken van het profiel; er is geen 'wenselijke' vorm.

Geschetst op een continuüm tussen doelgroepschool en integratieve school kan de positie P.I. school Hondenberg als volgt geplaatst worden:

Gekenmerkt naar prototypes voor ondersteuningsprofielen in het regulier onderwijs is P.I. school Hondsberg het best als volgt te typeren:

	Netwerkschool	Smalle ondersteunings-school	Brede ondersteunings-school	Inclusieve school
Onderwijsconcept			x	
Onderwijsvoorzieningen:				
1. Handen in de klas				x
2. Materialen				x
3. Ruimtelijke omgeving				x
4. Expertise				x
5. Relaties				x

Dit profiel geeft een beeld van de situatie op basis van documenten, het interview, de waarnemingen tijdens de observaties, en de informatie die bij het teamgesprek naar boven kwam.

Een korte toelichting, per domein, op de plaatsing in de grafiek vullen wij voor domein 2 tot en met 5 aan met een suggestie voor verdere ontwikkeling, voor *het geval dat* verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is. Dit laatste zeggen wij met nadruk, wij hebben geen opvatting over die wenselijkheid.

- Over de diversiteit van de leerlingenpopulatie.
Hierbij kijken wij naar een combinatie van achtergrondkenmerken van leerlingen, en kenmerken van leren en gedrag.

Toelichting op de profilering:

De school vangt kinderen op met een verstandelijke beperking (of met een vermoeden daarvan) en met mogelijke gedrags- of psychiatrische problematiek. Kenmerken van de aard van de beperkingen zijn bijvoorbeeld een beschadigd (zelf)vertrouwen, faalangst, automutilatie, eetproblemen, hechtingsproblematiek, autisme spectrum stoornissen en een laag zelfbeeld dat leerlingen gedragsmatig heel verschillend kunnen uiten. Dit beïnvloedt het leren ook. Het leerniveau van de doelgroep is overwegend laag, namelijk vanaf IQ >35 maar reikt tot normaal begaafd niveau IQ <85-100. De spreiding van de leerniveaus is ook zichtbaar in de uitstroom: van VMBO-LWOO en Praktijkonderwijs tot (arbeidsgerichte) dagbesteding. Hiermee is de leerlingenpopulatie op het gebied van leren heterogeen te noemen. De culturele en taalachtergrond van de leerlingen is relatief heterogeen met ongeveer 10% van een allochtone afkomst. Op de gehele school zijn er 31 Cumi leerlingen. Hiermee is het vergelijkbaar met de Nederlandse samenleving. De sociaal economische status van de gezinnen is vaak van een lager sociaal niveau.

- Over de ruimte voor verschillen binnen het onderwijsconcept.
Dit gaat over de manier van lesgeven in de groep. Belangrijk zijn onder meer de wijze waarop de les is ingericht, de diversiteit in het lesmateriaal, en de mate van dialoog of interactie tussen leerkracht en leerling, en tussen leerlingen onderling.

Toelichting op de profilering:

De school werkte in het verleden met minder standaard lesmethoden, deels omdat die niet voorhanden waren voor de doelgroep en deels omdat het onderwijs volledig individueel gericht was. Hierdoor miste het schoolteam het overzicht en was het lastig een doorgaande lijn te realiseren. De school maakt nu meer gebruik van methoden en de CED-leerlijnen als onderlegger. Men werkt in groepsdoorbrekende (homogene) niveaugroepen voor taal en rekenen, samengesteld op leerniveau. Nog steeds moeten de leerkrachten veel aanpassingen doorvoeren voor de leerlingen, maar er is nu meer overzicht. Voor de hoofdvakken zijn leerlijnen in ontwikkeling om leerroutes te gaan beschrijven. De school gaat uit van de beginsituatie van de leerlingen. Gezien het welbevinden van de leerling, is een aanbod op een iets lager niveau vaak de betere ingang voor herstel van (zelf)vertrouwen. De leerstijlen van de leerlingen zijn heel divers. Soms hebben ze een bepaalde leerstrategie aangenomen en de leerkrachten moeten daarop aansluiten. Het schoolteam onderkent over het algemeen snel de leer- en werkstijl van de leerlingen en speelt daarop in. Dit geschiedt niet op basis van een onderliggend theoretisch model. De leerstijlen van leerlingen komen ook aan bod in het kerndocument. Verschillende disciplines kunnen daarbij betrokken zijn, zoals speltherapie, spelbegeleiding, logopedie, PMT (psychomotorische therapie), SI (sensorische integratie), orthopedagoog, kindpsychiater en arts. Dit leidt echter niet tot een bewuste vaststelling van de leerstijl. De school voert momenteel een experiment uit met sensorische integratie, waarbij de leeringang en de leerstijl van elke individuele leerling centraal staat. Hiermee zijn al goede resultaten behaald.

P.I. School Hondsborg werkt met verschillende groepen, zoals zml-groepen, autiklassen, onderwijs met zorgklassen (OMZ) en zogenaamde leerklassen. Op basis van het dossier van de school van herkomst wordt het kerndocument opgesteld. De CvB (commissie voor de Begeleiding) interpreteert dit document en bepaalt in welke groep de leerling wordt geplaatst voor een proefperiode van 4 weken. Globaal worden de leerlingen qua leeftijd gegroepeerd, maar ook speelt de ondersteuningsbehoefte en het ontwikkelingsniveau een rol. Tenslotte wordt er gekeken naar het groepsevenwicht en groepsdynamiek. Elke klas heeft de beschikking over een leerkracht en meestal een klassenassistent en/of stagiaire. De OMZ-klassen hebben naast een leerkracht de beschikking over een zorgmedewerker.

Gedurende deze 4 weken observeert de groepsleerkracht de leerling en vult vervolgens een observatielijst in voor de CvB. Men bepaalt dan het ontwikkelingsperspectief, de sociaal-emotionele ontwikkeling en het verwachte leerrendement. In nauwe samenwerking wordt dit kerndocument afgestemd op het zorgplan van observatiecentrum De Hondsborg (onderzoek, behandeling, functioneren in de woongroep).

Het schoolteam werkt met een systeem voor interne en externe time-out. Er is achtervang geregeld voor de leerlingen. Men gebruikt daarbij PAD (**P**rogramma **A**lternatieve **D**enkstrategieën) en Leefstijl om het pedagogisch klimaat te beïnvloeden. Groepsvorming is overigens lastig te realiseren gezien de grote doorstroom van leerlingen.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

In de samenstelling van het kerndocument door het multidisciplinaire team, komen veel elementen van de leerstijl van de leerling aan de orde. Dit leidt echter niet tot een bewuste vaststelling van de leerstijl. Het zou een meerwaarde zijn als in het kerndocument wel een expliciete beschrijving hiervan wordt opgenomen.

De school behaalt goede resultaten met het experiment sensorische integratie, waarbij de leeringang en de leerstijl van elke individuele leerling centraal staat. De schoolleiding kan deze ervaring verbreden in het team door meerdere klassen met deze werkwijze te laten werken.

Het opzetten en beschrijven van leerroutes/leerlijnen kan er voor zorgen dat er meer op maat een aanbod wordt gerealiseerd voor elke leerling. Tempodifferentiatie is dan relatief eenvoudig haalbaar. Veel is al ontwikkeld op andere S(B)O scholen, zoals SO De Keyzer, SO De Bodde of Mytyschool Tilburg. Deze scholen zijn zeker bereid hun werkwijzen te delen.

3. Over de beschikbaarheid van extra voorzieningen.

Extra voorzieningen zijn: extra 'handen' in de klas (of klassenverkleining), extra onderwijsmaterialen, extra mogelijkheden in de ruimtelijke omgeving, specialistische expertise, en samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

- De school heeft kleine klassen (gemiddeld 8 - 14 leerlingen per klas), structureel meer dan 7 uur extra handen per klas per week door inzet van onderwijsassistenten en andere specialisten.
- Op school zijn er veel specifieke onderwijsmaterialen beschikbaar voor leerlingen met speciale onderwijsbehoeften voor didactische kenmerken op allerlei gebied en specifieke materialen voor pedagogische/psychologische kenmerken, zoals materialen voor PAD, Leefstijl en sensorische integratie.
- Voor de ruimtelijke omgeving heeft de school extra ruimtes voor didactische begeleiding (handenarbeidlokaal/atelier, technieklokaal, een keuken, schooltuin, dierenverblijf), extra ruimtes voor bewegingsbehoeften (rolstoeltoegankelijkheid, speel-/gymlokaal, zwembad, extra grootte van de gang en de lokalen, een speelplein met extra kwaliteit) en extra ruimtes voor verzorging/rust (therapieruimte, rustruimte, time-out ruimte, snoezelruimte).
- Specialistische expertise op hbo/vwo-niveau is aanwezig voor auditieve beperkingen, spraak/taalbelemmeringen, cognitieve beperkingen, motorische beperkingen, ASS, AD(H)D, angst- en hechtingsstoornissen en andere psychische problemen, gedragsproblemen, dyslexie en onderwijsachterstanden andere culturen. Buiten de school is expertise snel toegankelijk.
- De school werkt regelmatig tot vaak samen met de SMW, Bureau Jeugdzorg, GGD, MEE, MKD, KDC, gemeentelijke ketenzorg, observatiecentrum De Hondsborg.

4. Borging van de ondersteuning in de organisatie van de school.

Van stevige borging is sprake wanneer er beleid, leerlingvolgsystemen, procedures en afspraken zijn, die voor alle betrokkenen helder zijn en door alle teamleden worden toegepast. Een heldere, consistent toegepaste taakverdeling is onderdeel van de borging.

Toelichting op de profilering:

Observatie, onderzoek en diagnose is kenmerkend voor P.I. School Hondsborg. Het team van observatiecentrum De Hondsborg voert de regie over de interne leerlingen in samenwerking met de groepsleerkracht van de school. Verschillende disciplines kunnen betrokken zijn, zoals speltherapie, spelbegeleiding, logopedie, PMT (psychomotorische therapie), SI (sensorische integratie), orthopedagoog, kindpsychiater en arts. In het zorgplan wordt het onderzoek en behandeling beschreven. In het kerndocument worden de onderzoeken van De Hondsborg verwerkt. De CvB, waaronder de gedragswetenschappers van de P.I. School Hondsborg voeren de regie over de externe leerlingen. Voor onderzoeken kan aangemeld worden bij de polikliniek van De Hondsborg.

Na ongeveer drie à vier maanden liggen de onderzoeksgegevens op tafel en wordt er een start gemaakt met de exploratieve behandeling. Hierbij wordt er getoetst of het kind daadwerkelijk kan renderen van de aangereikte handvatten. De opnameperiode wordt afgesloten met een

eindverslag voor de school van herkomst, dan wel voor de nieuwe school. Zowel observatiecentrum De Hondsborg als de P.I. School Hondsborg maken een eigen eindverslag met gerichte en uitgeprobeerde handelingsadviezen. De taken van de intern begeleider onderscheidt zich sterk van de taken die IB-ers doorgaans op scholen hebben. De intern begeleider op P.I. School Hondsborg is de functionaris die de gehele procesgang van het dossier van de leerling begeleidt van aanmelding tot en met de uitstroom. Gedurende de opnametijd onderhoudt zij de contacten met het observatiecentrum De Hondsborg. Zij onderhoudt voor de uitstroom en plaatsing ook de contacten met de ontvangende school, in afstemming en overleg met SMW en de ouders. Vaak betreft de plaatsing na uitstroom een andere school dan de school van herkomst. De intern begeleider verzorgt daarbij ook de overdracht. In de onderwijsvergaderingen komen onderwijsinhoudelijke thema's aan de orde, zoals lesmethoden, toetsen, de overgang van HP naar OPP, het vormgeven van HGW met de drie niveaus van onderwijsarrangementen, te weten basisarrangement, verdiept arrangement, intensief arrangement en dergelijke. Daarnaast zijn er clustervergaderingen voor collegiale consultatie, clusterplanontwikkeling, verbetertrajecten en didactische programma's. De school gebruikt het LOVS Cito deels. Men wil een overgang maken naar ParnasSys. De groepsleerkrachten registreren de vorderingen van de leerlingen naar aanleiding van het kerndocument. De gespecialiseerde LC-leerkracht ondersteunt en begeleidt de groepsleerkrachten op de werkvloer ten aanzien van klassenmanagement, inrichting leerlijnen, lesrooster, methodegebruik en didactische programma's.

5. Over de intensiteit en omvang van de samenwerking.

Gekeken wordt naar de mate waarin de begeleiding van de leerling binnen het onderwijs wordt afgestemd met die van de verschillende partners buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

De samenwerking met de reguliere basisscholen binnen Plein013 is beperkt. De school heeft vooral een landelijke functie en daardoor zijn de contacten met het basisonderwijs gering. Er is contact met het loket van Plein013 met betrekking tot de TLV-aanvragen en met Kracht voor Speciaal in verband met overleg/overdracht van leerlingen. Er is sprake van deelname aan het directieoverleg en het IB-netwerk. Er is overleg met vooral SO De Keyzer, SO De Bodde, SO Mytyl en SBO Westerwel, SBO Noorderlicht en SBO De Zonnestein omtrent leerlingen en plaatsingen.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

De school stelt zich voor dat ze zich gaan ontwikkelen tot een expertisecentrum voor de externe leerlingen die in het samenwerkingsverband geen passende plek kunnen vinden. Dit zou kunnen betekenen dat men de school openstelt voor verbrede toelating voor leerlingen met zeer complexe problematiek die aangewezen zijn op intensieve ondersteuning, gegroepeerd in bijvoorbeeld onderwijszorgklassen. In dat geval is het van belang dat de schoolleiding in nauw overleg treedt met de andere S(B)O voorzieningen om te verkennen waar de hiaten liggen voor een passend aanbod voor alle leerlingen in de regio. Na deze vaststelling is het gesprek met Plein013 voor additionele financiering meer gefundeerd.

Samenvatting opvattingen en ambities van het team gericht op het omgaan met leerlingen die een speciale ondersteuningsbehoefte hebben:

Alle stellingen zijn besproken. Er is voor de volgende top 5 gekozen omdat deze stellingen het meest toepasbaar en vertaalbaar bleken naar de situatie op de school en het team deze stellingen belangrijk vond.

6. Liever klassenverkleining dan extra handen

Vanuit het team is deze op de eerste plaats gezet. Dit is op onze school van toepassing omdat we met een diverse doelgroep met heftige problematiek te maken hebben, maar men het ook met evenveel tot minder personeel moet doen als in het reguliere onderwijs. Hier zit een maximum aan. Als een leerkracht dan ook zou mogen kiezen zou men eerder meer leerlingen in de klas willen hebben met extra handen dan een kleinere klas zonder extra handen. Er wordt meerwaarde gezien in de extra handen die je in de klas hebt, daarnaast kun je ook met elkaar sparren en tot nieuwe inzichten komen. Meerdere visies, brengen je sneller vooruit. Het blijft een noodzaak, hoe heftiger de problematiek wordt; hoe fijner het is als je, je verhaal ook even kwijt kunt.

5. De veiligheid in de groep wordt in hoge mate bepaald door leerkrachtvaardigheden

Tot op een bepaald niveau moet je zeggen dat het leerkrachtvaardigheden betreft. Maar je kunt ook niet ongestraft zoveel leerlingen met een dermate grote problematiek bij elkaar zetten en denken dat het dan wat gaat worden. De hoeveelheid leerlingen is toegenomen, de handen in de klas zijn afgenomen. Door de grote mate van probleemgedrag, ga je in een sfeer terecht komen waarbij dit de leerkracht overschrijdt. In vergelijking met het regulier onderwijs zijn wij als leerkrachten wel vaardiger betreft de problematiek, etc. Het zit hem dan hoogstwaarschijnlijk dan ook niet in de leerkrachtvaardigheden bij onze school, maar eerder in dat er meer handen in de klas nodig zijn door de heftige problematiek.

4. Door Passend Onderwijs krijgt de 'gewone' leerling te weinig aandacht

Het team beantwoordt deze stelling met volmondig 'ja'. Als je meer kinderen hebt met zorg, ben je hier ook meer tijd aan kwijt, waarbij je de 'gewone' leerlingen kort. 'Te weinig' in de stelling zou men willen veranderen in 'minder aandacht'. Deze stelling is relevant voor de situatie op school, hoe meer intensieve leerlingen er in de groep zitten, hoe minder begeleiding je kunt geven aan de leerlingen waarbij het goed loopt. Dit zag men ook voor de verandering van het Passend Onderwijs.

1. De reistijd voor een leerling mag niet meer zijn dan een half uur heen en een half uur terug

Het team is het hier niet mee eens. Het is belangrijker dat de leerling op zijn plek is in het onderwijs als de betreffende reistijd, hier zit natuurlijk wel een grens aan. Op onze school zijn er maar weinig leerlingen die minder als een half uur in de taxi zitten (mede door de route die de taxi moet afleggen), belangrijk is hierbij dat we nu een continue rooster hebben zodat de leerlingen op tijd thuis zijn.

2. Ik merk niet zoveel van Passend Onderwijs

Het team merkt hier absoluut iets van Passend Onderwijs. Leerlingen worden steeds later en vaak ook te laat pas aangemeld op de juiste plek. Hierdoor krijg je zwaardere aanmeldingen, zoals dat er meer faalangst wordt gezien. Ook het inschalen van de aanmeldingen is hierbij belangrijk.

Overige stellingen (deze zijn niet op volgorde gezet).

3. Veel 'zorg' leerlingen op een school schrikt ouders af – dat is geen goede PR

Op het reguliere onderwijs is dat waarschijnlijk wel. Je zou dit kunnen voorkomen door te delen wat je doet om zorg leerlingen te begeleiden (openheid hierover houden). Wat je ziet is dat de gemiddelde leerlingen eerder mee gaan in het negatieve gedrag van een zorgleerling.

Betreft onze situatie: Ouders zullen gaan schrikken als ze hier komen, bijvoorbeeld van de achtervang. Ouders hebben vaak een goed beeld van hun kind, maar dit is vooral bij settingen waarin ze hun kind zien niet binnen bijv. een onderwijs setting. Verdichting hier met alle problematieken bij elkaar, maar als je op elke school gaat verdelen dan heb je op verschillende scholen last van de problemen.

7. Door de methodesturing in het onderwijs creëren wij 'buitenbeentjes'

Dit lijkt niet relevant door onze school. We bieden al een eigen leerlijn per leerling.

8. Ouders hebben geen verstand van onderwijs en daarom kan de school beter bepalen wat een passend onderwijsaanbod is

Hierop kwamen verschillende reacties. Ouders hebben verstand van hun kind binnen het onderwijs. Een passende school bekijk je samen, maar vaak hebben ouders niet een realistisch beeld (dit kan te maken hebben met acceptatie). De school mag wel een zwaarwegend advies geven maar de keuze blijft altijd bij ouders. Een andere reactie hierop was dat ouders juist geen goed beeld hebben van hoe hun kind binnen de onderwijs setting is. Kennis over het aanbod in onderwijs en de verschillen tussen scholen is vaak niet aanwezig (bij 80-90% van de ouders). Het is wel heel belangrijk dat ouders achter de keuze staan en dat ze zich begrepen voelen.

9. Liever arrangementen op aparte leslocaties, dan arrangementen in de reguliere klas

Hierbij is toegelicht dat je een arrangement kunt aanvragen bij het samenwerkingsverband. Je kunt dit dan laten uitvoeren op de eigen school of plaatsing op het SO: plaatsing op onze school. Het hangt af van de situatie van het kind welk arrangement je liever inzet. Als het te ondervangen is met de arrangementen op de leslocatie, zou dit passend moeten zijn. Er moet echter wel goed gekeken worden naar de zorgfactoren en het budget (hij het inschalen van de leerlingen) het arrangement moet sluitend zijn.

10. Hoe homogener de groep, des te beter de leerprestaties

Bij heterogene groepen kan het ook goed werken. Het is alleen voor de leerkracht minder prettig (10 leerlingen 8 niveaus). Eventueel zouden in heterogene groepen in het regulier onderwijs de leerlingen elkaar kunnen helpen (bijv. De kleuterklassen), echter is dit op onze school vaak niet mogelijk door de problematiek van de leerlingen. Door verschillende groepjes is er minder tijd voor instructie. Als je een homogene groep zou hebben; zou dit niet nodig zijn (hierbij wordt voornamelijk gekeken naar de leerprestaties). Op onze school heeft men geprobeerd homogene groepen te maken afhankelijk van de problematiek en het begeleidingstype (bijvoorbeeld bij de OMZ, A-klassen, C-klas en D3). Bij OMZ, de A-klassen en de C-klas heeft dit een positief effect gehad, voor D3 bleek het pittig. Het is dus afhankelijk van de problematiek of dit goed uitpakt. Ook kunnen we hier als school vaak niet aan voldoen door de diversiteit aan leerlingen.

11. Dankzij Passend Onderwijs worden leerkrachten nog deskundiger

Het lijkt erop dat dit voor in het reguliere onderwijs wel zou moeten, er wordt echter betwijfeld of men daar ook klaar voor is. Leerkrachten hebben bewust gekozen om met deze doelgroep te werken, op andere scholen (regulier) heeft men hier niet voor gekozen. Er is een beweging vanuit het Speciaal Onderwijs nodig. Vanuit ons als Observatieschool zouden we hier iets in kunnen betekenen.

12. Aanmelding is een ding: een leerling kan de school veel geld gaan kosten

Deze stelling is van toepassing op onze school. Wanneer er meer aanmeldingen komen voor een onderwijs met zorg setting (OMZ) of hele specifieke leerlingen waarvoor extra zorg en ondersteuning nodig is (ook op het SO) moet deze zorg en ondersteuning ook kunnen worden geboden en gefinancierd. De verschuiving maakt voor ons financieel weinig uit, echter zou er wel gekeken moeten worden bij aanmelding hoe de leerling wordt ingeschaald (dus of alle zorg passend is).

Ambitievraag:

Als jullie uitgaan van de ondersteuning die jullie nu bieden, en de mate waarin jullie nu met diversiteit kunnen omgaan, waar zou je dan voor kiezen:

- Terughoudender zijn bij het aannemen van, en sneller zoeken van een alternatief voor leerlingen die nogal veel extra ondersteuning nodig hebben:
  - o De P.I. School Hondsborg lijkt wel een eindstation binnen het samenwerkingsverband.
    - Er zou nadrukkelijker gekeken moeten worden naar dat als wij als eindstation niet extra financiering krijgen we niet overal aan kunnen voldoen.
    - We hebben de expertise, etc. maar onvoldoende manschap.
    - Ook het SO heeft zijn grenzen, dit mag een signaal zijn.
    - Er ligt veel druk op het personeel, als je iedereen maar binnen laat. Het kent een tol.

Bijlage 1: Opbrengsten interview

Domein 1: de diversiteit van de leerlingenpopulatie:

Kenmerken van de doelgroep:

Aard van de beperkingen:

De school vangt kinderen op met een verstandelijke beperking (of met een vermoeden daarvan) en met mogelijke gedrags- of psychiatrische problematiek. Kenmerken van de aard van de beperkingen zijn bijvoorbeeld een beschadigd (zelf)vertrouwen, faalangst, automutilatie, eetproblemen, hechtingsproblematiek, autisme spectrum stoornissen en een laag zelfbeeld dat leerlingen gedragsmatig heel verschillend kunnen uiten. Dit beïnvloedt het leren ook. Over het algemeen komen de leerlingen binnen met de centrale vraag: "Wat is er aan de hand, onder welke voorwaarden kan het kind zich goed ontwikkelen en kunnen we daar al een begin mee maken?". Daarmee ligt er dus een observatie taak, een diagnostische taak en wordt de exploratieve behandeling gestart. Het leerniveau van de doelgroep is laag, namelijk IQ >35 tot IQ <85-100.

Typerende onderwijsbehoeften:

De leerlingen die P.I. School Hondsberg bezoeken komen doorgaans op hun 'top van onvermogen' binnen. Ze hebben behoeften op het gebied van structuur, voorspelbaarheid en begrenzing in gedrag.

Instroomprofielen op grond van intelligentie/ontwikkelingsleeftijd:

Kenmerkend voor P.I. School Hondsberg te Oisterwijk is de sterke verbinding met observatiecentrum De Hondsberg. Hier kunnen kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar terecht met een verstandelijke beperking (of met een vermoeden daarvan) en kinderen en jongeren met gedrags- of psychiatrische problematiek. De Hondsberg biedt observatie en kortdurende behandeling vanuit de kliniek en vanuit het Dagcentrum Vroegtijdige Interventie (DVI). Vanuit het DVI kunnen kinderen in een pleeg- observatiegezin worden geplaatst. In het geval van opname in de kliniek bezoeken deze kinderen de school die op hetzelfde terrein is gelegen. De school spreekt dan van 'interne leerlingen'. Daarnaast worden 'externe' leerlingen geplaatst, vooral uit het SO/SBO van Plein013 en soms uit andere samenwerkingsverbanden.

Instroom	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Vanuit huis	1	-	1	-
Basisonderwijs	3	5	4	6
SO cat 1	26	28	27	18
SO cat 2	-	1	1	-
SO cat 3	-	-	1	--
Anders, namelijk:	SBO : 9 MKD: 1	SBO : 13 MKD : 5	SBO : 14 MKD : 2 Buitenland: 1	SBO : 16 Buitenland 1

Uitstroom	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Terugplaatsingen bao	SBO 9	SBO 9	1 + 10 SBO	2 + 5 SBO
VMBO bl				1
VSO cat. 1	4	2	7	10
Geen onderwijs	3	4	3	3
SO cat 1	25	34	22	18
SO cat 3	2	1	-	1

De leerlingen op de school verschillen in hun achtergrond v.w.b.:

- *opleidingsniveau van de ouders, sociaaleconomische achtergrond:*

- ☒ weinig, het opleidingsniveau en de sociaaleconomische achtergrond is over het algemeen
- ☒ laag
- ☐ gemiddeld
- ☐ hoog
- ☐ matig
- ☐ sterk

Toelichting

De sociaal economische status van de gezinnen is vaak van een lager sociaal niveau.

- *thuis taal:*

- ☒ weinig
- ☐ matig
- ☐ sterk

Toelichting

Over het algemeen is de gesproken taal in de gezinnen de Nederlandse taal.

- *culturele achtergrond*

- ☐ weinig
- ☒ matig
- ☐ sterk

Toelichting

De culturele en taalachtergrond van de leerlingen is relatief heterogeen met ongeveer 10% van een allochtone afkomst. Op de gehele school zijn er 31 Cumi leerlingen. Hiermee is het vergelijkbaar met de Nederlandse samenleving.

De leerlingen op de school verschillen v.w.b.³:

- *niveau van leren*

- ☐ weinig
- ☐ matig
- ☒ sterk

Toelichting

Het leerniveau van de doelgroep is overwegend laag, namelijk vanaf IQ >35 maar reikt tot normaal begaafd niveau IQ <85-100. De spreiding van de leerniveaus is ook zichtbaar in de uitstroom: van VMBO-LWOO en Praktijkonderwijs tot (arbeidsgerichte) dagbesteding. Hiermee is de leerlingenpopulatie op het gebied van leren heterogeen te noemen.

³ Om voor het overzicht over het samenwerkingsverband maximale vergelijkbaarheid tussen scholen te bereiken zijn vragen opgenomen die niet voor elke s(b)o-school van toepassing zullen zijn. In dat geval beperkt het antwoord zich tot *n.v.t. gezien de doelgroep*

- *leerstijlen*

☐	weinig
☐	matig
☒	sterk

Toelichting

De leerstijlen van de leerlingen zijn heel divers. Soms hebben ze een bepaalde leerstrategie aangenomen en de leerkrachten moeten daarop aansluiten. Het schoolteam onderkent over het algemeen snel de leer- en werkstijl van de leerlingen en speelt daarop in. Dit geschiedt niet op basis van een onderliggend theoretisch model.

Hoeveel leerlingen hebben

- *speciale behoeften in het verwerken van informatie*

☐	weinig (minder dan 20 %)
☐	een matig aantal (20 tot 40 %)
☒	veel (meer dan 40%)

Toelichting

Het schoolteam brengt structuur aan in dagschema en opdrachten. Men gebruikt daarvoor onder andere de TEACCH methode (*TEACCH = Treatment and Education of Autistic and related Communication handicapped Children*). Ook de leerlingen zonder een stoornis in het autisme spectrum hebben baat bij deze wijze van structurering.

- *speciale behoeften in het gedrag, in de omgang (begrenzing van het gedrag, stimulering tot activiteit, begrip van de sociale omgang)*

☐	weinig (minder dan 20 %)
☐	een matig aantal (20 tot 40 %)
☒	veel (meer dan 40 %)

Toelichting

De benadering van de leerkrachten is gericht op begrenzing van gedrag, op het stimuleren tot activiteit en op het inzicht verschaffen in sociale interacties. De speciale behoeften rond gedrag is één van de componenten voor plaatsing, maar ook komen psychische stoornissen, angststoornissen, eetproblemen, automutilatie, hechtingsproblematiek en stoornissen in het autisme spectrum voor. Over het algemeen komen de leerlingen binnen met de centrale vraag: "Wat is er aan de hand, onder welke voorwaarden kan het kind zich goed ontwikkelen en kunnen we daar al een begin mee maken?". Daarmee ligt er dus een observatie taak, een diagnostische taak en wordt de exploratieve behandeling gestart.

Domein 2: de ruimte die de manier van lesgeven biedt voor speciale ondersteuningsbehoeften,

Welke methodes worden binnen deze school gebruikt?

In de leerklassen worden reguliere lesmethoden gebruikt voor bijna alle vakken. De school werkte in het verleden met minder standaard lesmethoden, deels omdat die niet voorhanden waren voor de doelgroep en deels omdat het onderwijs volledig individueel gericht was. Hierdoor miste het schoolteam het overzicht en was het lastig een doorgaande lijn te realiseren. De school maakt nu meer gebruik van methoden en de CED-leerlijnen als onderlegger. Men werkt met groepsdoorbrekende (homogene) niveaugroepen, samengesteld op leerniveau. Nog steeds moeten de leerkrachten veel aanpassingen doorvoeren voor de leerlingen, maar er is nu meer overzicht. Voor de hoofdvakken zijn leerlijnen in ontwikkeling om leerroutes te gaan beschrijven. De school gaat uit van de beginsituatie van de leerlingen. Er zijn veel uiteenlopende niveaus in een klas. Hierdoor is er een kans op leerverlies. Gezien het welbevinden van de leerling, is een aanbod op een iets lager niveau vaak de betere ingang voor herstel van (zelf)vertrouwen.

Wordt er gewerkt met leerlijnen (bv. CED-leerlijnen)? Hoe is de verbinding met methodes?

Met gebruik van de CED-leerlijnen wil de school de leerroutes gaan opzetten. Over het algemeen wordt er thematisch gewerkt, met de methoden als instrument voor een gedifferentieerd aanbod.

Zijn de eindtermen voor alle leerlingen van toepassing? In welke mate wordt afgeweken?

Voor de D-groepen gelden de kerndoelen. Voor de andere groepen worden aanpassingen gemaakt. Er zijn sensorische profielen benoemd en zijn een onderdeel van het kerndocument.

Tijdens het interview is gevraagd de manier van lesgeven te plaatsen op een aantal dimensies.

Karakteriseer het onderwijs op de school op de onderstaande dimensies. Een '1' betekent sterk in de richting van de eerste pool en een '4' sterk in de richting van het tweede uiterste.

	1	2	3	4	
overdragen van kennis	☐	☒	☐	☐	zelf ontdekken
kennis verwerven	☐	☒	☐	☐	werken met kennis
klassikaal leren	☐	☐	☒	☐	individueel en groepjes-leren
sturing van het leren door de leerkracht	☒	☐	☐	☐	leerlingen sturen eigen leren
alle leerlingen op basisoniveau brengen	☐	☐	☐	☒	het maximale uit elke leerling halen
leerstof bepaalt leerweg	☐	☐	☐	☒	beginsituatie leerling bepaalt leerweg
nadruk op gestructureerde opdrachten	☒	☐	☐	☐	nadruk op vrije opdrachten
gelijke normering prestaties	☐	☐	☐	☒	beoordeling t.o.v. eerdere eigen prestaties
beoordeling door leerkracht	☐	☒	☐	☐	zelfbeoordeling door leerling
evaluatie onderwijs door leerkracht	☒	☐	☐	☐	evaluatie samen met leerlingen

Toelichting

Over het algemeen is er in de SO-afdeling sprake van kennisoverdracht, als leerlingen ouder zijn (VSO) is er meer ruimte voor zelf ontdekken. De laagniveau leerlingen moeten veel aangeboden krijgen, omdat de onderzoeksprikkel minder aanwezig is. De school daagt de leerlingen uit om het geleerde toe te passen in de praktijk, zoals bijvoorbeeld het gebruik van de gevoelsthermometer. Het individueel leren en het werken in (homogene) niveaugroepjes is het meest herkenbaar. De leerkracht stuurt voornamelijk het leren (mede gezien de doelgroep), werkt met gestructureerde opdrachten en beoordeelt de vorderingen. Leerlingen worden wel sterk betrokken bij het proces (emotionele ontwikkeling). De beginsituatie bepaalt de leerweg (kerndocument) en zo worden ook de prestaties per leerling gewaardeerd. Cito wordt gebruikt als referentie en niveaubepaling. De groei van de

leerling wordt gevolgd door de vaardigheidsscores. Leerlingen worden betrokken middels zelfbeoordeling met gebruikmaking van een portfoliomap, gedrag en sociale vaardigheden.

Groepsoverzichten zijn niet te maken gezien de grote doorstroom. In de school is een leerlingenraad die invloed heeft op schoolse zaken. Een voorbeeld: een klok op het speelplein, zodat leerlingen kunnen zien hoelang ze nog kunnen spelen. Periodiek is er een tevredenheidsonderzoek.

Hoe wordt binnen de school met speciale onderwijsbehoeften omgegaan?

P.I. School Hondsborg werkt met verschillende groepen, zoals zml-groepen, autiklassen en zogenaamde leerklassen. Op basis van het dossier van de school van herkomst wordt het kerndocument opgesteld. De CvB (commissie voor de Begeleiding) interpreteert dit document en bepaalt in welke groep de leerling wordt geplaatst voor een proefperiode van 4 weken. De criteria voor de groepsindeling zijn globaal gezien de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van de leerling. Gedurende deze 4 weken observeert de groepsleerkracht de leerling en vult vervolgens een observatielijst in voor de CvB. Men bepaalt dan het ontwikkelingsperspectief, de sociaal-emotionele ontwikkeling en het verwachte leerrendement. In nauwe samenwerking wordt dit kerndocument afgestemd op het zorgplan van observatiecentrum De Hondsborg (onderzoek, behandeling, functioneren in de woongroep).

Het schoolteam heeft enige tijd nodig om de leerling weer op de rails te krijgen. Men steekt vaak in op een lager didactisch leerniveau om succeservaringen op te bouwen. Overigens heeft de schoolleiding de opvatting dat door goed onderwijs het gedrag ook positief kan worden beïnvloed en dat is een trendbreuk met de 'huiskamersfeer' in het verleden. Men werkt met groepsdoorbrekende niveaugroepen voor rekenen en taal. De bedoeling is dat middels het directe instructiemodel de instructie voor elke leerling op zijn/haar niveau is. De verwerking geschiedt met ondersteuning van de klassenassistenten. Soms werken VSO-leerlingen met jongere SO-leerlingen (maatjes werken). De ondersteuning geschiedt op drie niveaus: het basisarrangement, het verdiepte arrangement en het intensieve arrangement (HGW). Diverse leerlijnen, zoals de CED-leerlijnen zijn leidend en deze worden gekoppeld aan de uitstroomprofielen. Hierdoor is het aanbod onafhankelijk van een bepaalde standaard lesmethode en dat sluit het beste aan bij de scholen van herkomst die allemaal met andere methoden werken.

Reactie op speciale onderwijsbehoeften

De leerlingen die speciale aandacht nodig hebben krijgen dit vooral:

- ☐ vooral met individuele aandacht, buiten de groep
- ☒ vooral met individuele aandacht, in dezelfde ruimte, maar apart van de groep
- ☒ vooral met groepsaandacht in homogene subgroepen
- ☒ vooral met individuele aandacht geïntegreerd in de groepsaanpak

Toelichting

En dus niet of nauwelijks met individuele aandacht, in een andere ruimte dan de groep. De ervaring heeft geleerd dat leerlingen er niet goed op reageren als ze uit de groep worden gehaald voor extra ondersteuning. Soms worden leerlingen uit de groep gehaald voor behandeling, maar door de bezuinigingen zijn er minder mensen voorhanden om hiervan gebruik te maken. Er wordt gewerkt met een klasdoorbrekend aanbod in verband met de grote spreiding van het leren in de klassen. In de autiklassen en OMZ-klassen is de individuele aandacht sterk geïntegreerd in de groepsaanpak.

Het schoolteam werkt met een systeem voor interne en externe time-out. Er is achternavigatie geregeld voor de leerkrachten. Men gebruikt daarbij PAD (**P**rogramma **A**lternatieve **D**enkstrategieën) en Leefstijl om het pedagogisch klimaat te beïnvloeden. Groepsvorming is overigens lastig te realiseren gezien de grote doorstroom van leerlingen.

Differentieert de onderwijsaanpak van de school voor verschillen op leerstijlen van leerlingen (reproductiegericht, ervaringsgericht, betekenisgericht, oplossingsgericht)?

- ☐ ja, dat is geïntegreerd in de onderwijsaanpak van de school
- ☒ incidenteel, als een leerling opvalt op leerstijl – of incidenteel, door enkele leerkrachten
- ☐ nee, niet of nauwelijks

Toelichting

De leerstijlen van de leerlingen zijn heel divers. Soms hebben ze een bepaalde leerstrategie aangenomen en de leerkrachten moeten daarop aansluiten. Het schoolteam onderkent over het algemeen snel de leer- en werkstijl van de leerlingen en speelt daarop in. Dit geschiedt niet op basis van een onderliggend theoretisch model. De leerstijlen van leerlingen komen ook aan bod in het kerndocument. Verschillende disciplines kunnen daarbij betrokken zijn, zoals speltherapie, spelbegeleiding, logopedie, PMT (psychomotorische therapie), SI (sensorische integratie), orthopedagoog, kindpsychiater en arts. Dit leidt echter niet tot een bewuste vaststelling van de leerstijl. De school voert momenteel een experiment uit met sensorische integratie, waarbij de leeringang en de leerstijl van elke individuele leerling centraal staat. Hiermee zijn al goede resultaten behaald.

Hoe zijn groepen/klassen ingedeeld (welke leerjaren worden gemengd, wat is de omvang van de groepen en de bezetting met leerkrachten)?

De leerlingen zijn verdeeld over 10 groepen: 2 autiklassen (A), 3 leerklassen (D), 1 ZML-klas (C) en 4 OMZ-klassen (Onderwijs met Zorg). De autiklassen zijn maximaal 10 leerlingen groot en de OMZ-klassen zijn maximaal 8 leerlingen groot. Dit betekent dat de andere klassen groter moeten zijn, tot een maximum van 14 leerlingen. Globaal worden de leerlingen qua leeftijd gegroepeerd, maar ook speelt de ondersteuningsbehoefte en het ontwikkelingsniveau een rol. Tenslotte wordt er gekeken naar het groepsevenwicht en groepsdynamiek. Elke klas heeft de beschikking over een leerkracht en meestal een klassenassistent en/of stagiaire. De OMZ-klassen hebben naast een leerkracht de beschikking over een zorgmedewerker.

Karakterisering van het onderwijs op de school.

Hoe groot is naar uw inschatting:

het percentage leerkrachten dat in de kerndoelen en leerlijnen (minimaal van het eigen leerjaar) beheerst (parate kennis): 30% - 50% heeft parate kennis hierover. Momenteel zijn er veel invallers en die hebben minder overzicht.

het percentage leerkrachten dat in staat is didactisch maatwerk te leveren voor leerlingen: 50% - 70% van de leerkrachten is in staat didactisch maatwerk te leveren. Het aanbod komt veelal voort uit de gebruikte lesmethoden. Per leerlingen worden daarin aanpassingen gemaakt.

het percentage leerkrachten dat in staat is pedagogisch maatwerk te leveren voor leerlingen: 75% - 100% van de leerkrachten biedt pedagogisch maatwerk. Hierop is men sterk gericht.

het percentage leerkrachten dat initiatief neemt tot dialoog met de leerling om het lesaanbod af te stemmen met de ondersteuningsbehoefte van de leerling: 50% van de leerkrachten stemt met de leerling het aanbod samen. Veelal wordt het aanbod ingevuld door de leerkracht, want het is voor de leerling vaak moeilijk op dit gebied zijn/haar behoeften duidelijk te maken. Het team is wel gericht op de afstemming op de leerling en voert veel kindgesprekken.

de mate waarin de begeleiding een individuele aanpak is dan wel een teamaanpak

- ☒ vooral individuele aanpak van leerkrachten
- ☐ aanpak gedeeld door enkele leerkrachten
- ☐ teamaanpak

Toelichting

De aanpak van de leerkrachten is vooral persoonsgebonden. Dit levert soms extra mogelijkheden op om leerlingen te plaatsen op de meest geschikte plek. Vanuit de missie visie-ontwikkeling is er momenteel aandacht voor het realiseren van meer uniformiteit op dit gebied, met als resultaat een gedeelde teamaanpak. Er is een teamaanpak op gedrag door middel van het kleurenschema, weerbaarheidstraining, PAD en Leefstijl.

de mate waarin (ouders en) leerling betrokken worden bij de manier van lesgeven

- ☐ niet of nauwelijks
- ☒ soms
- ☐ vaak

Toelichting

Ouders staan vaak letterlijk op afstand van de school, gezien de landelijke functie. Er is meer sprake van betrokkenheid bij het samenstellen van het kerndocument.

Teamexpertise

*Op welke onderwerpen is er sprake van teamexpertise (expertise die gedeeld wordt door **alle** leden van het team, en die door **alle** leden van het team in samenwerking in praktijk gebracht wordt)? Voorbeelden zijn teamexpertise op bepaalde didactische of gedragsmatige aanpakken, of teamexpertise in het betrekken van ouders en leerlingen bij de bepaling van de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen.*

Het team heeft kennis en ervaring die geïntegreerd is in de teamaanpak en geïnternaliseerd in het handelen van *alle* medewerkers. P.I. School Hondsborg heeft teamexpertise op het gebied van:

- ☐ Kennis over opvattingen en aanpakken in de onderwijsondersteuning (handelingsgericht werken, werken met leerlijnen, onderwijsconcepten gebaseerd op onderwijsbehoeften van leerlingen zoals coöperatief leren)
- ☐ Competenties om ouders als partner te betrekken bij de onderwijsondersteuning voor hun kind
- ☐ Een teamaanpak op gedrag (afspraken op papier en werkend in de praktijk)

Toelichting: De kennis over onderwijsondersteuning is groeiend en in ontwikkeling. Er is een teamaanpak op gedrag door middel van het kleurenschema, weerbaarheidstraining, PAD en Leefstijl.

Nog niet (volledig) aanwezige kennis is:

- ☐ Kennis over onderwijsondersteuningsvoorzieningen rond de school en in de regio.

Toelichting: De blik is door de landelijke functie niet echt gericht op de regio. Binnen het Koraal-netwerk zijn alle voorzieningen aanwezig. Alle leerkrachten zijn verplicht een interne opleiding van negen modules te volgen, verzorgd door Fontys/Saltho. Dit betreft een op maat gemaakte geaccrediteerde OSO-opleiding.

Specifieke teamexpertise is aanwezig op het gebied van stoornissen in het autisme spectrum, een professionele basishouding ten aanzien van gedragsproblemen, goede observatiekwaliteiten en het op maat maken van de leerstof uit de lesmethoden voor de leerling.

Biedt de school onderwijsarrangementen binnen het regulier onderwijs aan?

Momenteel biedt P.I. School Hondsborg geen onderwijsarrangementen aan in het regulier onderwijs.

Domein 3: de beschikbaarheid van extra voorzieningen op de leslocatie:

- Extra begeleiding
- **in** de klassen/groepen: *welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?*

<i>Functionaris(sen)</i>	<i>Aantal uren per week</i>	<i>Aantal betrokken lln.</i>
Vlkr	26,4	103
OA	353,8	113
Leerkracht ondersteuner	90,9	45
OP		Individuele leerlingen
Psycholoog		Individuele leerlingen
LIO	32	23
ST	264	122
VR	31,5	4

Opmerking: SO 12 tot 14 lln, VSO 10 tot 11 lln

- **buiten** de klassen/groepen: *welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?*

<i>Functionaris(sen)</i>	<i>Aantal uren per week</i>	<i>Aantal betrokken lln.</i>
Pedagogisch Medewerker	248	31
Individuele begeleiding (NZ)	10,5	1

- *Speciale onderwijs/werkmaterialen voor leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften beschikbaar binnen de school:*

Beschikbare onderwijsmaterialen met speciale didactische kenmerken

Aangepaste leerlijnen:

- ☐ alternatieve methodes
- ☐ gericht op zelfredzaamheid
- ☐ met een lager tempo, veel herhalen
- ☐ gericht op sensomotorische informatieverwerking

Beschikbare onderwijsmaterialen met speciale pedagogisch/psychologische kenmerken

Onderwijsmaterialen ondersteunend bij:

- ☐ methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling, nl. weerbaarheidstraining
- ☐ begrenzing van het gedrag, nl. Leefstijl
- ☐ uitdaging tot alertheid en activiteit
- ☐ het ervaren van successen en het ontvangen van beloningen
- ☐ begrip voor sociale interactie (met de volwassenen en de leeftijdsgenoten in de eigen omgeving), nl. PAD

Aanpassingsvermogen aan kindspecifieke fysieke belemmeringen (in aanvulling op de didactische materialen)

Aanwezige materialen (zoals zitballen, 'sissel'-kussens voor hyperactieve kinderen, aangepast schrijfmateriaal, aangepast meubilair).

- *Ruimtelijke voorzieningen, in en rond de school*

aparte extra ruimtes voor didactische begeleiding

- ☐ handenarbeidlokaal/atelier/technieklokaal
- ☐ keuken (voor leerlingen)

aparte extra ruimtes voor bewegingsbehoeften

- ☐ rolstoeltoegankelijkheid
- ☐ speel-/gymlokaal
- ☐ extra grootte van de lokalen, gangen en speel/gymruimten
- ☐ omgeving gericht op sensorische beleving (snoezelmuur e.d.)
- ☐ zwembad

aparte extra ruimtes voor verzorging / rust

- ☐ time-out ruimte⁴
- ☐ verzorgingsruimte⁵

buitenruimten

- ☐ een speelplein met extra kwaliteit
- ☐ schooltuin
- ☐ dierenverblijf
- ☐ anders, nl: er zijn stage mogelijkheden binnen de school. Leer-werkplek op de Hondenberg.
Stage mogelijkheden op de Hondenberg in restaurant en tuindienst. Er is veel buitenruimte. De school ligt in de bossen. Geen verkeer rondom de school.

---

⁴ Het kan zijn dat de ruimte nog niet als zodanig is ingericht, maar wel eenvoudig om te vormen.

⁵ Idem

- Specialistische expertise op hbo/wo-niveau

<i>binnen de school zelf beschikbaar</i>	<i>buiten de school snel toegankelijk</i>	
Nee	Ja	visuele beperkingen
Ja	Ja	auditieve beperkingen
Ja	Ja	spraak/taal belemmeringen
Ja	Ja	cognitieve beperkingen
Ja	Ja	motorische beperkingen
Ja	Ja	beperkingen door langdurige ziekte
Ja	Ja	Autisme Spectrum Stoornissen (ASS)
Ja	Ja	ADHD
Ja	Ja	dyslexie
Ja	Ja	overige psychiatrische aandoeningen
Ja	Ja	gedragsproblemen
Ja	Ja	onderwijsachterstanden andere culturen

Toelichting

Binnen de CvB en bij de gedragswetenschapper is er veel expertise aanwezig met betrekking tot veel orthobeelden. De CvB bestaat uit de teamleider, gedragswetenschappers, IB. Op afroep zijn de schoolarts, logopedist en behandelcoördinator van De Hondsborg beschikbaar.

- Samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

	<i>nooit</i>	<i>soms</i>	<i>regelmatig</i>	<i>vaak</i>
SMW			x	
Bureau Jeugdzorg				x
GGD				x
GGZ		x		
MEE				x
(Kinder)ziekenhuis	x			
Revalidatiekliniek	x			
Justitiële inrichting	x			
KDC			x	
MKD			x	
Gemeente ketenzorg			x	
Zorginstelling De Hondsborg				x

Toelichting

Professionals van instellingen die in de school werken:

- Groepsbegeleiders De Hondsborg, medewerkers Cello, Logopediste.

Domein 4: de borging van de extra ondersteuning in de organisatie van de school

- het 'eigenaarschap' van de extra ondersteuning: wie is verantwoordelijk voor een goed verloop van het onderwijsleerproces van de leerling met speciale ondersteuningsbehoeften?*

Zoals gezegd is observatie, onderzoek en diagnose kenmerkend voor De Hondsborg. Het team van observatiecentrum De Hondsborg voert de regie over de interne leerlingen in samenwerking met de groepsleerkracht van de school. Verschillende disciplines kunnen betrokken zijn, zoals speltherapie, spelbegeleiding, logopedie, PMT (psychomotorische therapie), SI (sensorische integratie), orthopedagoog, kindpsychiater en arts.
- de plaats van de extra ondersteuning binnen het beleid van de school*

In het zorgplan wordt het onderzoek en behandeling beschreven. Dit plan wordt afgestemd met het kerndocument van de school. De CvB en de gedragswetenschappers van de P.I. School Hondsborg voeren de regie over de externe leerlingen in samenwerking met de polikliniek van De Hondsborg. Na ongeveer drie à vier maanden liggen de onderzoeksgegevens op tafel en wordt er een start gemaakt met de exploratieve behandeling. Hierbij wordt er getoetst of het kind daadwerkelijk kan renderen van de aangereikte handvatten. De opnameperiode wordt afgesloten met een eindverslag voor de school van herkomst, dan wel voor de nieuwe school. Zowel observatiecentrum De Hondsborg als de P.I. School Hondsborg maken een eigen eindverslag met gerichte en uitgetoetste handelingsadviezen. Uit onderzoek blijkt overigens dat in 80% van de gevallen er sprake is van een duurzame voortzetting van de gegeven handelingsadviezen.
- volgsystemen voor de didactische voortgang, en voor de sociaal-emotionele voortgang*

De school gebruikt het LOVS Cito deels. Men wil een overgang maken naar ParnasSys. De groepsleerkrachten registreren de vorderingen van de leerlingen naar aanleiding van het kerndocument. De gespecialiseerde LC-leerkracht ondersteunt en begeleidt de groepsleerkrachten op de werkvloer ten aanzien van klassenmanagement, inrichting leerlijnen, lesrooster, methodegebruik en didactische programma's.
- planmatige aanpak van de extra ondersteuning: signalering, besprekingen, evaluaties, overdrachten e.d. (bijvoorbeeld a.d.h.v. de één-zorgroute)*

De taken van de intern begeleider onderscheidt zich sterk van de taken die IB-ers doorgaans op scholen hebben. De intern begeleider op P.I. School Hondsborg is de functionaris die de gehele procesgang van het dossier van de leerling begeleidt van aanmelding tot en met de uitstroom. Gedurende de opnametijd onderhoudt zij de contacten met het observatiecentrum De Hondsborg. Zij onderhoudt voor de uitstroom en plaatsing ook de contacten met de ontvangende school, in afstemming en overleg met SMW en de ouders. Vaak betreft de plaatsing na uitstroom een andere school dan de school van herkomst. De intern begeleider verzorgt daarbij ook de overdracht. In de onderwijsvergaderingen komen onderwijsinhoudelijke thema's aan de orde, zoals lesmethoden, toetsen, de overgang van HP naar OPP, het vormgeven van HGW met de drie niveaus van onderwijsarrangementen, te weten basisarrangement, verdiept arrangement, intensief arrangement en dergelijke. Daarnaast zijn er clustervergaderingen voor collegiale consultatie, clusterplanontwikkeling, verbetertrajecten en didactische programma's.
- aanwezigheid van protocollen (dyslexie, dyscalculie, medische begeleiding zoals bijv. bij suikerziekte, pesten)*

Er is een protocol voor medische handelingen, zoals het toedienen van medicatie. De leerkrachten moeten daarvoor zijn opgeleid en ouders moeten toestemming geven.

- *wat is de rol van de ouders en de mate van betrokkenheid:*

De school neemt het initiatief om ouders te betrekken. Ouders worden betrokken bij de samenstelling van het kerndocument en alle evaluaties. Door de vaak grote afstand (letterlijk en figuurlijk) is de betrokkenheid soms lastig te realiseren. Naarmate de zorgvraag toeneemt, hoe meer de ouders worden betrokken tot en met het niveau van samenwerking als partners omdat de ouders dan hard nodig zijn. Bij voorkeur laat men geen ouders in de klassen, omdat dat zorgt voor veel onrust. Wel is er een one-way screen ten behoeve van de beeldvorming van de ouders. Naast formele contactmomenten in de cyclus van het kerndocument, is er ook ruimte voor tussentijdse evaluatie.

De aanwezige ouder tijdens het interview heeft de volgende opmerkingen geplaatst:

- In theorie hoort haar kind thuis op SO De Keyzer, echter in de praktijk was dat niet haalbaar. Er is in het samenwerkingsverband Plein013 geen alternatieve school voor de problematiek van haar kind, waardoor er nu een plaatsing op P.I.school Hondsborg aan de orde is.
- De P.I. school hoort tijdelijk te zijn. Als daaraan wordt vastgehouden, is er dus een hiaat in het onderwijsaanbod in het samenwerkingsverband Plein013.
- Haar kind kreeg een TLV laag, omdat er geen sprake was van een meervoudige handicap. Terwijl de nood aan zorgintensiteit hoog is. De systematiek van de financiën lijkt niet passend.
- Plein013 onderkende de noodzaak dat haar kind meer zorg en ondersteuning nodig had, ook op de PI School, echter hadden zij geen middelen vanuit het samenwerkingsverband om hierin de PI School tegemoet te komen.
- Naar de mening van de ouder dienen de ondersteuningsprofielen dan ook gekoppeld te worden aan een budget. Dan krijgt de school budget om te doen wat ze horen te doen. Of er dienen afspraken gemaakt te worden met de ZVW, WLZ en Jeugdwet, zodat de zorg uit andere budgetten gehaald kan worden dan uit het budget van het samenwerkingsverband. Op de huidige manier wordt de Wet Passend Onderwijs een op zichzelf staande wet en wordt niet het doel gehaald waar de wet wel voor bedoeld is
- Wat is het aanbod in het samenwerkingsverband Plein013 als geen enkele school passend is? Wat doet het samenwerkingsverband voor de zgn. "bankzitters"?

Tenslotte nog een algemene opmerking: natuurlijk is het goed dat men sluitende ondersteuningsprofielen etc. opstelt voor de grote groep kinderen in een samenwerkingsverband. De ouder hoopt alleen dat er ook aandacht is voor de uitzonderingen, die hebben ook recht op passend onderwijs.

Domein 5: de intensiteit en omvang van de samenwerking met anderen in het onderwijs

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de reguliere basisscholen binnen Plein013?*

De school heeft vooral een landelijke functie. Daardoor zijn de contacten met het basisonderwijs gering.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de centrale diensten van Plein013?*

Er is contact met het loket met betrekking tot de TLV aanvragen en met Kracht voor Speciaal in verband met overleg/overdracht van leerlingen. Er is sprake van deelname aan het directieoverleg en het IB-netwerk.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen voor sbo en so binnen Plein013?*

Er is overleg met SO De Keyzer, SO De Bodde, SO Mytyl en SBO Westerwel, SBO De Zonnesteun en SBO Noorderlicht omtrent leerlingen en plaatsingen.

Afsluitende opmerkingen:

Op dit moment is er voor de school alleen sprake van TLV's laag (financieringscategorie 1). P.I. school Hondseberg wil opteren voor TLV's hoog (financieringscategorie 3). Men is daarover in gesprek met Plein013, want de leerlingen die de school opvangt vragen zeer intensieve ondersteuning, terwijl ze niet meervoudig gehandicapt zijn. De school stelt zich voor dat ze zich gaan ontwikkelen tot een expertisecentrum voor de externe leerlingen die in het samenwerkingsverband geen passende plek kunnen vinden. Dit zou kunnen betekenen dat men de school openstelt voor verbrede toelating voor leerlingen met zeer complexe problematiek die aangewezen zijn op intensieve ondersteuning, gegroepeerd in onderwijszorgklassen. De schoolleiding realiseert zich dat hiervoor veel financieel geregeld moet worden.